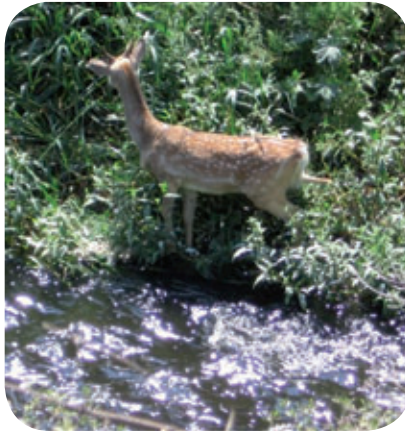

רשות הדיבור

עומרי גל

חומר צילום: ליאור כהן

חזב "אלי", צילום: ייתב לוי

צב הים הירוק שוקם ושוחרר

"אלי מרכוס", צב ים ירוק ממין זכר, משתייך לאוכלוסייה הנמצאת בסכנת הכחדה בים התיכון. שניים מתושבי קיבוץ שדות ים מצאו אותו בחוף הים שמול ביתם כשהוא רזה ותשוש, ללא סנפירו הקדמי. מאוחר יותר התברר כי מערכת העיכול שלו נסתמה בגלל בליעת חוט דיג. הצב נאסף על ידי פקחי רשות הטבע והגנים אל המרכז להצלת צבי ים של רשות הטבע והגנים במבואות ים (ממורת) ומשם הובא לדי"ר צחי איזנברג ממרפאת "כל חי", המטפל בצבי הים בהתנדבות זה שנים ארוכות. הצב "אלי" עבר סדרת בדיקות שכללו בדיקות דם וצילומי רנטגן, ובהם נתגלה כי הוא סובל מתת תזונה חמורה שנבעה מסתימת מערכת העיכול בגלל בליעת חוט דיג באורך 2.5 מ'. צבי ים ירוקים ניזונים בבגרותם בעיקר מחומר צמחי. ככל הנראה, הצב אלי ניסה לאכול את האצות שגדלו על חוט הדיג וכך מצא עצמו מסתבך עם חוט הדיג ואף בולע אותו. בניסיונותיו להשתחרר מהחוט, הסתבך הסנפיר הקדמי שלו בחוט הדיג, שהתלפף סביב הסנפיר וגרם לו נמק. בנוסף, תנועות השחייה במהלך החודשים הארוכים שחלפו עד שנפלט לחוף ונמצא, גרמו לחיתוך וכריתת הסנפיר, והוא איבד את הסנפיר הקדמי שלו. לאחר שלושה שבועות מורטי עצבים של טיפול רפואי ותזונה נכונה, החל אלי לאכול ולהתאושש. בסוף ספטמבר, לאחר יותר מחצי שנת שיקום, הוא שוחרר בחזרה אל הים.

שיבת היחמורים

בחודש אוקטובר האחרון שוחררו שישה פרטים נוספים של יחמור פרסי ממכלאת אקלום של גן החיות התנ"כי לשמורת הטבע נחל שורק. השחרור התבצע במסגרת פרויקט השבת היחמורים לטבע, המשותף לרשות הטבע והגנים ולגן החיות התנ"כי. היחמורים המשוחררים מצטרפים לכ-30 פרטים נוספים שהושבו לטבע באזור בשנים האחרונות. היחמור הפרסי (*Dama mesopotamica*) נכחד מנופי הארץ בתחילת המאה ה-20 ורבים חשבו כי נכחד לחלוטין מן העולם. אלא שבשנת 1956 נתגלו כשני תריסר פרטים שלו בדרום-מערב איראן. אנשי שמירת הטבע בעולם התגייסו להציל את היחמור הפרסי: זוג יחמורים שנלכד באיראן הועבר לגרמניה והיווה את היסוד לגרעין הרבייה הראשון של היחמור הפרסי בשבי. בשנת 1978 התגייסה רשות הטבע והגנים למאמץ הבין לאומי להצלת היחמור הפרסי והחליטה להקים גרעין רבייה בשמורת הטבע חי-בר כרמל. היסוד לגרעין רבייה זה היה שני זכרים מגרעין הרבייה שבגרמניה וארבע נקבות נוספות מאיראן. הנקבות, שהובטחו לאנשי רשות הטבע והגנים על ידי בנו של השאה האיראני, הגיעו לארץ על המטוס האחרון שיצא לישראל מאיראן לפני פרוץ המהפכה האסלאמית. גרעין הרבייה שבחי-בר כרמל פרה ורבה וכיום מהווה את העדר הגדול בעולם בשבי של מין זה. עם גדילתו של העדר הוחלט להתחיל בהשבת היחמורים לטבע. כעת, כאמור, הושבו יחמורים לטבע במסגרת מיזם נוסף – הפעם בשמורת נחל שורק.

מעיון של דו קיום

"קפה כל העמים" היא קבוצת פעילים יהודית-ערבית-נוצרית העוסקת בפעילות תרבותית, במוזיקה ובעזרה הדדית. חברי הקבוצה מתכנסים מדי שבוע באזור עין חניה (עין חאניה) בנחל רפאים שבהרי ירושלים. ליד המבנים הנטושים הם נפגשים סביב המדורה, ומדברים. בעקבות מפגש בין חברי הקבוצה לפקחי רשות הטבע והגנים באזור, קיבלה הקבוצה הנחיות בטיחות והתחייבה לסייע בשמירה על הטבע והניקיון בסביבה. התוצאה: לאחרונה השתתפו חברי הקבוצה במבצע ניקיון באזור, שבמהלכו פינו המתנדבים, בסיוע אנשי רשות הטבע והגנים, לא פחות מ-50 שקיות אשפה. מנחם פריד, מנהל מרחב הרי יהודה ברשות הטבע והגנים: "זה תמיד משמח אותנו לראות נכונות של אזרחים, מכל הדתות, העמים, המינים והגילאים, לסייע בשמירה על הטבע".

דו קיום בנחל רפאים. צילום: מנחם פריד

החשד: דריסת דורבן

חמישה עובדים זרים מתאילנד עוכבו לחקירה בתחילת אוקטובר, לאחר ששוטרי מג"ב זיהו אותם נוסעים בפראות באזור היישוב מבוא חמה שבגולן. לאחר בדיקה ברכבם גילו השוטרים שק ובו פגר של דורבן שנראה היה כי נדרס. השוטרים, שזיהו כי מדובר בפגיעה בחיה מוגנת, עיכבו את החשודים לחקירה והזעיקו למקום את פקחי רשות הטבע והגנים. בחקירתם הודו שלושה מהחשודים בדריסה מכוונת של הדורבן במהלך נסיעה חזרה ממסיבה למגוריהם, ובהעמסתו לרכבם.

נשיא המדינה במוזיאון מצדה

נשיא המדינה שמעון פרס ביקר בחודש אוקטובר האחרון במוזיאון מצדה החדש ע"ש יגאל ידין (תרומת קרן שוקי לוי), שבגן הלאומי מצדה. במהלך ביקורו סקר נשיא המדינה את התערוכה "במבט חטוף", שמוצגת במבואת הגן הלאומי מצדה ומוקדשת להעלאת המודעות הציבורית לנושא החזרת החיילים החטופים אהוד גולדווטר, אלדד רגב וגלעד שליט. בספר האורחים של המוזיאון רשם פרס: "התרגשתי מאוד לשמוע את קולו של יגאל [ידין ז"ל]. קול שהקסים רבבות וכבש לב רבים לעתיקות ישראל. המוזיאון עצמו הוא בגדר יצירה יוצאת מן הכלל... יישר כוח". בשיחה טלפונית שקיים עם התורם שוקי לוי הודה לו פרס על ש"הגשים חלום גדול של הנצחת מצדה".

סיוע אווירי במערת התאומים

העטלפים נכנסים לשנת החורף שלהם. במחוז מרכז של הרשות בחנו שיטות שונות לשינוע הציוד, עד שלבסוף נבחרה "האופציה האווירית" - הובלה מוסקת של הציוד לתוך המערה. רשות הטבע והגנים פנתה לחיל האוויר בבקשת סיוע ונענתה בחיוב, ובתחילת אוקטובר בוצע המבצע המסובך. בשעה 11 בבוקר נחת בנחל דולב מסוק יסעור של חיל האוויר, והמבצע החל: המסוק שלשל כבל ברזל באורך של כ-40 מטרים, גחן לעבר החבילות שאורגנו בפתח הנחל, ולאחר שחבילה נקשרה לכבל - עלה בחזרה לכיוון המערה. בשלב זה היסעור הענקי התייצב מעל ערוץ הנחל שבו נמצאת המערה, והחל לרדת לגובה של 30 מטרים. "המסוק הגיע לגובה ממש נמוך, יכולנו לראות את הפנים של אנשי הצוות מתוך המערה", מספר ליאור כהן, פקח רשות הטבע והגנים שהשתתף במבצע. המסוק ירד ונסק שוב ארבע פעמים, ובכל פעם התייצב מעל אזור ההנחתה הצר שבקרבת המערה וירד במיומנות אל תוך הנחל. "צפינו ממרחק ואנשים לא האמינו כשהמסוק ירד לנחל הצר פעם אחרי פעם. זה באמת נראה בלתי אפשרי, והאמת - גם מקרוב זה נראה מסובך ביותר", אומר מנחם פריד, מנהל מרחב הרי יהודה ברשות הטבע והגנים.

מערת התאומים שבלב שמורת טבע נחל דולב, מזרחית לעיר בית שמש, משמשת כאתר לינת העטלפים הגדול ביותר בהרי יהודה. כ-70 אלף מטיילים מגיעים לבקר בה מדי שנה, והולכים במסלול המערה - קילומטר שלם של מדרגות סלע טבעיות. בגלל לינת החורף של העטלפים, נסגרת המערה לביקורי מטיילים מתחילת נובמבר ועד סוף מרץ. מסלול ההליכה במערה הוכשר לפני 15 שנה ובמקום הוצבו מעקות ברזל ומדרגות. אלא שבתוך המערה שוררת רטיבות תמידית, ובמשך השנים נרקב המעקה והחל להתפרק, וגם המסלול עצמו נשחק כך שלמטיילים נשקפה סכנת החלקה. בסוף 2006 הוחלט לסגור את המערה הייחודית לביקורים בגלל בעיות הבטיחות. ברשות הטבע והגנים החליטו להחליף את מעקה הברזל במעקה עץ, וכן לבנות משטח דריכה מוגבה מעץ בחלקים בעייתיים של המערה. לצורך העניין, היה על אנשי הרשות להעביר לתוך המערה כ-5.8 טון ציוד הכולל עץ, כלי עבודה, חומרי בנייה ועוד. אלא שהגישה למערה, כאמור, היא רגלית בלבד ואינה אפשרית ברכב מסוג כלשהו. בנוסף, סיום העבודה נקבע לנובמבר, כדי להקדים את המועד שבו